

СТРАТЕГІЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Анотація. Обґрунтовано необхідність формування на підприємстві інвестиційної стратегії, яка є одним з найефективніших інструментів управління інвестиційною діяльністю підприємства в кризових умовах. Визначено можливість коригування інвестиційної стратегії з урахуванням зміни зовнішніх умов і нових можливостей розвитку підприємства.

Аннотация. Обоснована необходимость формирования на предприятии инвестиционной стратегии, которая является одним из наиболее эффективных инструментов управления инвестиционной деятельностью предприятия в кризисных условиях. Определена возможность корректировки инвестиционной стратегии с учетом изменения внешних условий и новых возможностей развития предприятия.

Annotation. In the article the necessity of forming the company's investment strategy, which is an effective means of investment activities of enterprises in crisis management is grounded. The possibility of adjusting the investment strategy to the changing external economic conditions and new opportunities for enterprise development is determined.

Ключові слова: підприємство, інвестиційна діяльність, інвестиційна стратегія, стратегічне інвестиційне планування, інвестиційний менеджмент.

За сучасних кризових умов господарювання особливої актуальності набувають питання формування перспективних напрямів інвестиційної діяльності підприємств і, зокрема, формування інвестиційної стратегії. Ефективним інструментом вирішення вказаної проблеми є стратегічне планування інвестиційної діяльності. На сучасному етапі реалізація інвестиційної стратегії на підприємствах обмежена в основному реальними інвестиціями. Але з розвитком інвестиційного ринку України значно зростають потенційні можливості підприємств підвищити ефективність функціонування шляхом розширення обсягів інвестиційної діяльності, використання нових різноманітних видів фінансових інструментів та нематеріальних активів.

Питанням управління інвестиційною діяльністю підприємства в економічній літературі приділяється досить багато уваги. Серед вітчизняних авторів, проблематика робіт яких стосується цих питань, слід відзначити Бажала Ю. М., Бланка І. О., Козаченко Г. В., Майорову Т. В., Пересаду А. А., Федоренка В. Г., Хрущ Н. А., Ястремську О. М. та ін., а серед зарубіжних вчених-економістів – Г. Александера, Дж. Бейлі, Г. Бірмана, С. Бріггема, Л. Гітмана, М. Джонка, Ф. Фішера, У. Шарпа, Г. С. Шмідта та ін. Проте подальшого вирішення потребує наукова проблема формування інвестиційної стратегії підприємства в кризових умовах господарювання.

Метою даної статті є обґрунтування необхідності подальшої розробки теоретико-методичних основ формування інвестиційної стратегії вітчизняних підприємств.

Етапи стратегічного планування достатньо добре обґрунтовані в науковій літературі і включають такий набір заходів:

- 1) визначення місії організації;
- 2) установлення (коригування) цілей;
- 3) визначення стратегій ("стратегічного набору") та заходів щодо їхньої реалізації;
- 4) передбачення послідовності дій у межах досить тривалого часу та закріплення її у планах, проектах і програмах різного типу, що є інструментами досягнення цілей та реалізації стратегій;
- 5) організація виконання планових завдань;
- 6) облік, контроль та аналіз їхнього виконання [1].

За сучасних умов керівники підприємств повинні приймати господарські рішення, зокрема і щодо інвестицій, в умовах невизначеності наслідків таких рішень, в умовах підвищеного ризику. Стратегічне планування має безпосереднє відношення до прийняття інвестиційних рішень, оскільки повинне забезпечити узгодження довгострокових цілей підприємства з необхідними для їхнього досягнення ресурсами. Згідно з обраною базовою стратегією розвитку підприємству необхідно сформулювати часткові стратегії, що відображають потенційні можливості окремих сфер його діяльності і окремих підрозділів. Інвестиційна стратегія повинна займати важливе місце в системі стратегічного планування підприємства, оскільки в поєднанні з іншими (наприклад, інноваційною) визначає перспективний розвиток суб'єкта господарювання. Як відомо, інвестиційна стратегія є одним з найважливіших інструментів розробки і реалізації управлінських рішень щодо інвестиційної діяльності підприємства [2].

Більшість науковців подають тлумачення інвестиційної стратегії як системи довгострокових цілей (завдань) інвестиційної діяльності та шляхів (засобів) її досягнення. Водночас спостерігаємо і процесний підхід до визначення сутності поняття "інвестиційна стратегія". Так, на думку Т. В. Майорової, інвестиційна стратегія – це процес формування системи довгострокових цілей інвестиційної діяльності та вибір найбільш ефективних шляхів їх

"інвестиційна стратегія" розуміє процес її розробки [4]. Водночас низка науковців ототожнюють поняття "стратегічне планування інвестиційної діяльності" та "інвестиційна стратегія". Зокрема, на думку автора, стратегічне планування інвестиційної діяльності є однією з найважливіших складових стратегічного управління підприємством і полягає в розробці системи заходів, взаємоузгоджених за часом, ресурсами та виконавцями.

Окремі економісти схильні ототожнювати поняття інвестиційної стратегії і стратегії фінансового управління, під якою слід розуміти систему рішень та намічених напрямів діяльності, що розраховані на довгострокову перспективу і передбачають досягнення поставлених цілей та фінансових завдань щодо забезпечення оптимальної і стабільної роботи господарської структури, виходячи із обставин, що склалися, і запланованих результатів. Водночас певні науковці, зокрема Ю. Путятін, О. Пушкар, О. Тридід [5], інвестиційну стратегію, поряд зі стратегією фінансування, вважають складовою єдиної фінансової стратегії підприємства. Проте, як слушно вважає Міщенко А. П., в рамках фінансової стратегії розглядається тільки фінансовий аспект інвестиційної стратегії організації. Сама ж інвестиційна стратегія організації – це самостійний, досить складний об'єкт управління [3].

Вважаємо, що інвестиційна стратегія є головним планом дій підприємства у сфері його інвестиційної діяльності, який визначає пріоритети її напрямів і форм, характер формування інвестиційних ресурсів і послідовність етапів реалізації довгострокових інвестиційних цілей, що забезпечують ефективний розвиток підприємства.

Вибір інвестиційної стратегії пов'язаний з пошуком і оцінкою альтернативних варіантів інвестиційних рішень, які найбільше відповідають меті підприємства і перспективам його розвитку. Можна виокремити низку чинників, які впливають на вибір інвестиційної стратегії підприємства, а саме: стадія життєвого циклу підприємства; загальна стратегія розвитку підприємства; стан зовнішнього і внутрішнього ринків інвестиційних ресурсів; інвестиційна привабливість підприємства як об'єкта вкладання засобів тощо. Процес розробки інвестиційної стратегії включає такі етапи, як:

- 1) визначення загального періоду формування інвестиційної стратегії;
- 2) аналіз поточного стану зовнішнього середовища підприємства;
- 3) формування стратегічних цілей інвестиційної діяльності;
- 4) розробка найбільш ефективних шляхів реалізації стратегічних цілей;
- 5) конкретизація інвестиційної стратегії за періодами її впровадження;
- 6) розробка системи організаційно-економічних щодо забезпечення процесу реалізації інвестиційної стратегії підприємства;
- 7) оцінка результативності розробленої інвестиційної стратегії.

Послідовність і зміст основних етапів розробки інвестиційної стратегії підприємства в цілому відображають загальноприйняті в економічній теорії та практиці принципи і методологічні підходи. Зрозуміло, що необґрунтоване здійснення інвестицій ще не гарантує підприємству ринкового успіху, якщо відсутня узгодженість дій у сфері інвестування, основу якої становить інвестиційна стратегія. Водночас інвестиційна стратегія виходить із загальної стратегії економічного розвитку підприємства і має узгоджуватися з нею за цілями та етапами розвитку. Урахування взаємозв'язку інвестиційної стратегії з іншими складовими стратегічного набору дозволить значно підвищити ефективність її розробки.

Актуальність розробки інвестиційної стратегії підприємства за сучасних кризових умов господарювання обумовлена, перш за все, значними змінами, які відбулися і відбуваються в зовнішньому середовищі суб'єктів господарювання. За таких умов стає неможливим управління інвестиційною діяльністю підприємств лише з використанням традиційних теоретико-методичних основ інвестиційного менеджменту. Необхідним стає розробка основ адаптивного управління даною сферою діяльності підприємства. Сьогодні вироблення інвестиційної стратегії підприємства має виходити з того, що після певного пожаття вітчизняна економіка опинилась у фазі кризи. У цій ситуації виграє те підприємство, яке зуміє використати зміни зовнішнього середовища у своїй інвестиційній стратегії. Так, поширення кризових явищ значною мірою перешкоджає залученню необхідних обсягів інвестицій та реалізації інноваційних ідей. Тому більшість суб'єктів господарювання прийме рішення на користь пасивної інвестиційної стратегії, що дозволить забезпечити непогіршення їхнього фінансового стану. Окрім цього, важливою умовою, що визначає актуальність розробки інвестиційної стратегії підприємств, є її відповідність етапу життєвого циклу підприємства. У цьому ракурсі інвестиційна стратегія дозволить адаптувати інвестиційну діяльність підприємства до можливих кардинальних змін у його економічному розвитку. Водночас зміни цілей операційної діяльності підприємства, що обумовлені диверсифікацією виробництва, також визначають актуальність розробки інвестиційної стратегії. Щоб уникнути періоду "спаду", за яким, як найгірший варіант, може наступити фаза ліквідації, необхідно вчасно диверсифікувати діяльність підприємства, тобто відмовитись від напрямків діяльності, що не приносять дохід, і, навпаки, розробити нові напрямки діяльності, які приносять дохід. Відповідна диверсифікація форм інвестиційної діяльності підприємства за цих умов повинна бути прогнозована й оптимально збалансована з урахуванням ресурсного потенціалу підприємства, що забезпечиться за рахунок розробки ефективної інвестиційної стратегії. В умовах нестабільної економіки, високих темпів інфляції, змін у податковій політиці ефективність реального інвестування значно знижується, а більш ефективними стають фінансові інвестиції. Сформований підприємством портфель цінних паперів за певних умов може використовуватись як фінансовий резерв.

Зростання невизначеності за умов світової фінансово-економічної кризи обумовлює підвищення ролі інвестиційної стратегії у забезпеченні ефективного розвитку підприємства. Процес розробки інвестиційної стратегії є важливою складовою загальної системи стратегічного управління підприємством. Урахування взаємозв'язку інвестиційної стратегії з іншими складовими стратегічного набору підприємства значно підвищить ефективність її розробки. Формування інвестиційної стратегії має здійснюватися на основі всебічного аналізу особливостей зовнішнього економіко-правового середовища, специфіки галузі та внутрішніх особливостей підприємства.

Наук. керівн. Пономаренко О. Е.

Література: 1. Майорова Т. В. Інвестиційна діяльність : навчальний посібник / Т. В. Майорова. – К. : ЦУЛ, 2003. – 376 с. 2. Управління інвестиціями на підприємстві / Г. В. Козаченко та ін. – К. : Лібра, 2004. – 368 с. 3. Бланк И. А. Инвестиционный менеджмент : учебный курс / И. А. Бланк. – К. : Эльга-Н; Ника-Центр, 2001. – 448 с. 4. Бурлан С.

А. Кредит як джерело фінансування інвестиційної діяльності [Електронний ресурс]
/ С. А. Бурлан, О. Б. Філімонова. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Npchdu/Economy/2008_86/86-12.pdf. 5. Балацький О. Ф. Управління інвестиціями : навчальний посібник / О. Ф. Балацький, О. М. Теліжко, М. О. Соколов. – 2-ге вид., переробл. і доп. – Суми : ВТД "Універсальна книга", 2004. – 232 с.